

UNIVERZA V LJUBLJANI
EKONOMSKA FAKULTETA

ZAKLJUČNA STROKOVNA NALOGA VISOKE POSLOVNE ŠOLE
**VPLIV TRANSAKCIJSKIH STROŠKOV NA GOSPODARSKO RAST IN
BLAGINJO V SLOVENIJI IN NEMČIJI**

PETRA KOCJAN

IZJAVA O AVTORSTVU

Spodaj podpisana PETRA KOCJAN, študentka Ekonomske fakultete Univerze v Ljubljani, izjavljam, da sem avtorica zaključne strokovne naloge z naslovom VPLIV TRANSAKCIJSKIH STROŠKOV NA GOSPODARSKO RAST IN BLAGINJO V SLOVENIJI IN NEMČIJI, pripravljene v sodelovanju s svetovalcem doc. dr. MITJO KOVAČEM.

Izrecno izjavljam, da v skladu z določili Zakona o avtorskih in sorodnih pravicah (Ur. l. RS, št. 21/1995 s spremembami) dovolim objavo zaključne strokovne naloge na fakultetnih spletnih straneh.

S svojim podpisom zagotavljam, da:

- je predloženo besedilo rezultat izključno mojega lastnega raziskovalnega dela;
- je predloženo besedilo jezikovno korektno in tehnično pripravljeno v skladu z Navodili za izdelavo nalog Ekonomske fakultete Univerze v Ljubljani, kar pomeni, da sem
 - poskrbela, da so dela in mnenja drugih avtorjev oziroma avtoric, ki jih uporabljam v zaključni strokovni nalogi, citirana oziroma navedena v skladu z Navodili za izdelavo zaključnih nalog Ekonomske fakultete Univerze v Ljubljani, in
 - pridobila vsa dovoljenja za uporabo avtorskih del, ki so v celoti (v pisni ali grafični obliki) uporabljena v tekstu, in sem to v besedilu tudi jasno zapisala;
- se zavedam, da je plagiatorstvo – predstavljanje tujih del (v pisni ali grafični obliki) kot mojih lastnih – kaznivo po Kazenskem zakoniku (Ur. l. RS, št. 55/2008 s spremembami);
- se zavedam posledic, ki bi jih na osnovi predložene zaključne strokovne naloge dokazano plagiatorstvo lahko predstavljalo za moj status na Ekonomski fakulteti Univerze v Ljubljani v skladu z relevantnim pravilnikom.

V Ljubljani, dne 31.08.2015

Podpis avtorice: Kocjan

KAZALO

1 KRATKA PREDSTAVITEV DRŽAV POSAMEZNIC Z ORISOM TRENUTNEGA STANJA	3
1.1 Slovenija	3
1.2 Nemčija	3
2 PREDSTAVITEV SPLETNEGA PORTALA DOING BUSINESS IN KRITERIJEV PRIMERJAVE	5
2.1 Predstavitev spletnega portala Doing Business	5
2.2 Predstavitev merjenja kazalcev	7
3 PRIMERJAVA SLOVENIJE IN NEMČIJE NA PODLAGI 10-IH KRITERIJEV	8
3.1 Ustanavljanje podjetij	8
3.2 Ravnanje z gradbenimi dovoljenji	12
3.3 Prepisi lastništva	15
3.4 Učinkovitost sodstva pri reševanju poslovnih sporov	19
SKLEP	Error! Bookmark not defined.

VIRI IN LITERATURA

PRILOGE

KAZALO TABEL

Tabela 1: Slovenija in Nemčija v številkah	4
Tabela 2: Poslovni predpisi 11-ih področij vsakodnevne poslovne dejavnosti.....	5
Tabela 3: Kriterij ustanavljanja podjetij v številkah.....	9
Tabela 4: Kriterij ravnanja z gradbenimi dovoljenji v številkah	13
Tabela 5: Kriterij prepisov lastništva v številkah	16
Tabela 6: Kriterij učinkovitosti sodstva v številkah.....	20

UVOD

Skrivnost nemškega gospodarskega uspeha, številna priporočila za izboljšanje institucionalne strukture, prizadevanja za doseganje gospodarske rasti in pereči problemi, s katerimi se v času ekonomske depresije srečujejo države Evropske unije, so predmet številnih akademskih in političnih razprav. In na kakšen način naj pot do uspeha poišče Slovenija, da njeni državljani v naslednjih nekaj letih ne bodo blaginje iskali izven meja? Slovenska razvojna politika je namreč z vpeljavo katastrofalne enostavnosti ustanavljanja podjetij izgubila možnost razumskega ocenjevanja prioritet in storila največjo neumnost. V tem pa se skriva eden izmed glavnih odgovorov, kako povečati, maksimirati blaginjo v Sloveniji. Kovač in Spruk (2015) sta prepričljivo pokazala, da je popolna enostavno ustanavljanje podjetij v najboljšem primeru nevtralnno (če ne že škodljivo) in nima nikakršnega vpliva na povečevanje BDP-ja. Poleg privatizacije, odprtosti trga dela, vpeljave reform na področju zdravstva in sociale ter razbremenitve obdavčitev so glavni odgovor na tegobe Slovenije prav transakcijski stroški. Ti so previsoki. Zato je sporočilo akterjem jasno, da so nujne takojšne aktivnosti za nenehno in vztrajno zmanjševanje transakcijskih stroškov skozi celoten sistem, vse od izvršilne, zakonodajne in sodne oblasti, vključno z njihovo administracijo.

Eden izmed rezultatov zapletenih birokratskih ovir, njihovih visokih stroškov in odpiranj priložnosti za korupcijo so najmanj učinkovita slovenska sodišča med vsemi članicami Evropske unije. Zato se mora država zamisliti, ali bo z več razsodnosti in premisleka strmela k učinkovitejšim sodnim praksam in začela z uvedbo sprememb (ne glede na njihovo zapletenost in trajanje) ali bo z nesmiselnimi prepričanji ostala nekonkurenčna. Iz analize projekta Doing Business je razvidno, da se trajanje in učinkovitost obravnavanih kriterijev v posameznih državah zelo razlikuje. Kot že omenjeno, Slovenija reform, potrebnih za rast gospodarstva ne bo mogla zaobiti. Ključni za njihovo učinkovito izvedbo so človeški viri. Začenši s šolstvom, mora s preišljenim pogledom v prihodnost celovito pristopiti k spremembam, ne le na področju sodstva, pač pa tudi na drugih področjih. Novim generacijam je potrebno predstaviti dobre prakse, obstoječe pristojne institucije pa izobraziti na evropski ravni.

Cilj zaključne naloge je primerjava dveh držav, Slovenije in Nemčije, glede na uvrščenost kriterijev na lestvici 139 držav spletnega portala Doingbusiness.org, ustvarjenega s strani Svetovne banke. V nalogi se bom osredotočala predvsem na štiri izmed desetih kriterijev, na podlagi katerih se Slovenija trenutno uvršča na 51., Nemčijo pa zasledimo že na 14. mestu. Da bi prišla do odgovora na raziskovalno vprašanje, si bom pomagala s primerjavo razpoložljivih podatkov Svetovne Banke. Tudi njihova relevantnost je do neke mere vprašljiva, saj jih največja mednarodna finančna ustanova delno prilagaja in uporablja kot produkt, s katerim posluje na trgu. Glede na obravnavano tematiko, ki predstavlja nov segment ekonomije, bodo tekom priprave naloge nastopili problemi zaradi omejene dostopnosti do najnovejše literature.

Podatke bom pridobila s pomočjo razpoložljivih virov pristojnih državnih inštitucij in raziskave Institutional development, transaction costs and economic growth: evidence from a cross-country investigation, avtorjev dr. Mitje Kovača in Roka Spruka, M.Sc., ki je kot prvo objavljeni strokovno-znanstveni članek od leta 2015 dostopen na spletnih straneh revije Journal of Institutional Economics, Cambridge University Press, 2015. Besedilo naloge je tako plod izbranih lastnih prevodov, analize rezultatov, razmišljanj in predlogov.

Nalogo začenjam z orisom obeh gospodarstev, nato pa ju skozi empirični del področij ustanavljanja podjetij, ravnanja z gradbenimi dovoljenji, prepisov lastništva in učinkovitostjo sodstva pri reševanju poslovnih sporov umeščam v svetovno lestvico, sočasno s primerjavo z njuno ekonomsko gospodarsko skupino OECD (angl. *Organization for Economic Cooperation and Development*, Organizacija za gospodarsko sodelovanje in razvoj, v nadaljevanju OECD). Pod drobnogled bom vzela postopke, glede na obravnavan kriterij in ugotovila, katere so glavne prednosti in slabosti posameznic, katere zakonske spremembe so bile sprejete v obdobju zadnjih desetih let in kje je še prostor za izboljšave. Namen zaključne naloge je torej najti primere dobrih praks, iz katerih se lahko državi druga od druge kaj naučita ali jih preneseta v svoja okolja. Zanimali me bodo predvsem dejavniki posameznih kriterijev, zaradi katerih prihaja do časovnih, finančnih in vsebinskih razlik. Glavna ugotovitev bo usmerjena v to, kateri kriteriji izbrani državi uvrščajo na začetna mesta lestvice Doing Business 2015 ter pri katerih bi posameznici z morebitnimi spremembami lahko izboljšali trenutno uvrstitev. In to ne z namenom bahanja pred ostalimi svetovnimi gospodarstvi, ampak zaradi izboljšave ekonomskega stanja v državi in dobrobit njenih državljanov, da le-ti sčasoma ne bi bili prisiljeni boljše možnosti poiskati kje v tujini.

1 KRATKA PREDSTAVITEV DRŽAV POSAMEZNIC Z ORISOM TRENUTNEGA STANJA

1.1 Slovenija

Podalpska Slovenija leži v južnem delu Srednje Evrope, na zahodu meji na Italijo, na severu na Avstrijo, na jugovzhodu na Hrvaško, na severovzhodu na Madžarsko. Slovenska obala ob Jadranskem morju med Italijo in Hrvaško je dolga slabih 47 kilometrov. Najpomembnejši gospodarski sektorji Slovenije leta 2014 so bili industrija (27,1 %), trgovina na debelo in drobno, promet, nastanitvene in gostinske dejavnosti (20,4 %), javna uprava, obramba, izobraževanje, zdravstvo in socialne storitve (17,0 %). Glavni izvozni in uvozni partnerji so Nemčija, Italija in Avstrija (Evropa – portal EU: Nemčija, 2015).

Kar zadeva bilateralne ekonomske odnose primerjajočih držav, blagovna menjava med Slovenijo in Nemčijo iz leta v leto raste. Zadnjih pet let tako izvoz iz Slovenije kot uvoz blaga v državo skupno posamično presega 4 milijone evrov (v nadaljevanju EUR), pri katerem je izvoz malce bolj okrepljen. Skupna letna vrednost strmo narašča proti 9 milijonov EUR, samo v prvih petih mesecih leta 2015 je ta preseгла 3,8 milionov. V blagovni menjavi Nemčije v letu 2014 pri izvozu blaga v Slovenijo ta z deležem 0,4 zaseda 41. mesto, ter z malce višjim deležem 0,5 pri uvozu blaga iz Slovenije 31. mesto (Bilateralni ekonomski odnosi Nemčije s Slovenijo, 2015). Obema državam analitiki v prihodnosti napovedujejo gospodarsko rast in rast investicijske potrošnje. Obe državi kot polnopravni članici Evropske unije (v nadaljevanju EU) sodelujeta v vseh sporazumih, katerih podpisnica je EU. Včlanjeni sta tudi v mednarodno gospodarsko organizacijo razvitih držav OECD in Svetovno trgovinsko organizacijo WTO (angl. *World Trade Organization*).

1.2 Nemčija

Nemčija je na drugi strani država z največjim številom prebivalcev v Evropski uniji. Razprostira se od Severnega in Baltskega morja na severu do Alp na jugu. Na severu meji na Dansko, na vzhodu na Poljsko in Češko, na jugu na Avstrijo in Švico, na jugozahodu na Francijo in Luksemburg, na severozahodu na Nizozemsko. Najpomembnejši gospodarski sektorji Nemčije leta 2014 so bili industrija (25,9 %), javna uprava, obramba, šolstvo, zdravstvo in socialne storitve (18,2 %), trgovina na debelo in drobno, promet ter nastanitvene in gostinske dejavnosti (15,5 %). Glavni izvozni partnerji Nemčije so Francija, ZDA in Združeno kraljestvo, glavni uvozni partnerji Nizozemska, Francija in Kitajska (Evropa – portal EU: Nemčija, 2015).

Nemčija je po politični ureditvi zvezna parlamentarna republika, ki je razdeljena na 16 dežel, od katerih ima vsaka svojo vlado in parlament. Od 1. januarja 1958 je članica EU in v Evropskem parlamentu zaseda 96 mest. Članicam schengenskega območja se je pridružila 26. marca 1995, članicam evroobmočja pa 1. januarja 1999.

Nemčija je Svetu EU predsedovala 11-krat v času od 1958 do 2007. Trenutni predsednik države je Joachim Gauck, izvoljen marca 2012. Angela Merkel kot kanclerka (vodja zvezne vlade) služi že svoj tretji mandat, od konca leta 2013 (Europa – portal EU: Nemčija, 2015).

Tabela 1: Slovenija in Nemčija v številkah

Pregled gospodarstev Slovenije in Nemčije		
	SLO	GER
DB 2015 RANK	51	14
DB 2015 DTF (% točke)	69,87	81,38
DB 2014 RANK	46	13
DB 2014 DTF (% točke)	69,84	81,75
Površina (km ²)	20.273	357.340
Prebivalstvo, 2014	2.061.085	80.780.000
Rast BDP (%), 2014	2,6	1,6
BDP na prebivalca (EUR), 2014	18.065	35.856
Inflacija – letna stopnja rasti cen (%), 2014	0,2	0,9
Povprečna mesečna neto plača (EUR), 2014	1.018,67	3.527
Stopnja nezaposlenosti (%), 2014	13,0	6,7
Dolg države (% od BDP), 2014	80,9	74,7

Vir: Destatis – Statistisches Bundesamt, 2015, key figures; Economy profile 2015: Germany, 2014, str. 8, tabela 1.2; Economy profile 2015: Slovenia, 2014, str. 8, tabela 1.2; Europa – portal EU: Nemčija, 2015, tabela 1; Europa – portal EU: Slovenija, 2015, tabela 1; Statistični urad RS, 2015, aktualni podatki.

Nemčija kot evropsko najmočnejše in četrto najmočnejše gospodarstvo na svetu (takoj za ZDA, Kitajsko in Japonsko) zaseda 14. mesto na lestivici Doing Business. Slovenija se je z 69,87 % točkami uvrstila za 5 mest slabše kot v letu 2014, in sicer na 51. mesto. V letu 2014 je nemško prebivalstvo v okoli 507 milijonskem prebivalstvu EU predstavljalo 15,9 %, medtem ko je slovensko doseglo manj kot pol %, to je 0,4. Mera bogastva prebivalcev bruto domačega produkta na prebivalca je bila v primerjavi s Slovenijo v Nemčiji leta 2014 za še enkrat višja. BDP na prebivalca po standardu kupne moči, za katero si EU prizadeva z izboljšavami življenjskega standarda, je v letu 2014 znašal 82 za Slovenijo in 122 za Nemčijo. (Europa – portal EU: Življenje v EU, 2015) Parlamentarna republika Slovenija se je z uradnim jezikom slovenščino članicam EU pridružila malce kasneje, 1. maja 2014. 1. januarja 2007 je sprejela skupno valuto evro in 21. decembra istega leta postala ena izmed članic schengenskega območja. Svetu EU je Slovenija predsedovala le enkrat, v prvem polletju leta 2008, v Evropskem parlamentu pa glede na populacijo zaseda 8 sedežev. Borut Pahor je bil konec leta 2012 izvoljen za četrtega predsednika Republike Slovenije. Septembra 2014 je državni zbor potrdil ministrsko ekipo dr. Mira Cerarja, ki je tako postal aktualni predsednik 12. vlade (Europa – portal EU: Slovenija, 2015).

2 PREDSTAVITEV SPLETNEGA PORTALA DOING BUSINESS IN KRITERIJEV PRIMERJAVE

2.1 Predstavitev spletnega portala Doing Business

Spletni portal Doing Business je eden izmed petih projektov Skupine Svetovne banke (angl. *World Bank Group*), ki od leta 2003 objavlja objektivna letna poročila o svojih kvantitativnih meritvah posameznih gospodarstev. Gre za zbiranje in analiziranje učinkovitosti in moči zakonov, poslovnih predpisov in odločujočih institucij ter njihovega vpliva na življenjski cikel, osredotočen predvsem na mala in srednje velika podjetja. V zadnjem objavljenem poročilu Doing Business leta 2015 predstavljajo zbrane institucionalne ukrepe poslovnih predpisov in njihov vpliv na kar 189 gospodarstev sveta ter izbranih mest na podnacionalni in regionalni ravni. Ustvarjalci spletnega portala od prvega objavljenega poročila niso povečali le števila gospodarstev za 56, pač pa tudi sam obseg izmerjenih kazalcev iz prvotnih pet na trenutnih enajst. (About Doing Business, 2015) Kazalci so razdeljeni na dve vrsti (Tabela 1). Prvih šest je vezano na merjenje kompleksnosti in stroške ureditvenih procesov, ki ocenjujejo učinkovitost, s katero lahko lokalni podjetnik zaključi skupni posel v skladu z vsemi pravnimi pravili in predpisi. Preostali štirje kazalci odražajo moč pravnih institucij in vrednotijo posebnosti poslovnih zakonov na lokalni ravni, medtem ko se zadnji, to je peti kazalec druge vrste, nanaša na temo regulacije trga dela in v samo rangiranje v zadnjo objavo **lestvice pogojev poslovanja** ni uvrščen, zato ga bom zaradi kompleksnosti primerjave med državama v nalogi tudi izpustila (World Bank Group, 2014a, str.1).

Tabela 2: Poslovni predpisi 11-ih področij vsakodnevne poslovne dejavnosti

Kompleksnost in stroški ureditvenih procesov			
Ustanavljanje podjetij (angl. <i>Starting a Business</i>)			
Število postopkov	Število dni	Stroški	Vplačilo minimalnega kapitala
Ravnanje z gradbenimi dovoljenji (angl. <i>Dealing with Construction Permits</i>)			
Število postopkov	Število dni	Stroški	
Pridobivanje električne energije (angl. <i>Getting Electricity</i>)			
Število postopkov	Število dni	Stroški	
Prepisi lastništva (angl. <i>Registering Property</i>)			
Število postopkov	Število dni	Stroški	
Plačevanje davkov (angl. <i>Paying Taxes</i>)			
Število plačil	Število ur	Davčna stopnja	
Čezmejno poslovanje (angl. <i>Trading Across Borders</i>)			
Število dokumentov uvoza	Število dni uvoza	Stroški uvoza	
Število dokumentov izvoza	Število dni izvoza	Stroški izvoza	

se nadaljuje

nadaljevanje

Moč pravnih institucij			
Pridobivanje posojil (angl. <i>Getting Credit</i>)			
Indeks pravnih pravic		Indeks kreditnih informacij	
Pokritost kreditne sposobnosti		Pokritost kreditnega registra	
Zaščita malih delničarjev (angl. <i>Protecting Minority Investors</i>)			
Indeks obsega navzkrižja deležnih predpisov	Indeks obsega upravljanja delničarjev	Indeks trdnosti zaščite malih delničarjev	
Učinkovitost sodstva pri reševanju sporov (angl. <i>Enforcing Contracts</i>)			
Število postopkov	Število dni	Stroški	
Odpravljanje insolventnosti (angl. <i>Resolving Insolvency</i>)			
Stopnja izterjave	Število dni	Stroški	Indeks trdnosti insolvenčnega okvira
Zaposlovanje delavcev (angl. <i>Employing Workers</i>), v lestvico ni vključen			
Trdnost zaposlitve		Stroški odpustitve	
Shema socialne varnosti in ugodnosti		Delovni spori	

Vir: M. Kovač & R. Spruk, *Institutional development, transaction costs and economic growth: evidence from a cross-country investigation, 2015, str. 6; Labor Market Regulation Methodology, 2015, tabela 1; World Bank Group, Development Economics: Doing Business, 2014b, str. 1.*

Zaradi obsega podatkov so primerljivost kazalcev v Svetovni banki dosegli s temelji na standardiziranih scenarijih z vnaprej določenimi predpostavkami, kot je na primer pravna oblika podjetja – kot najpogostejšo obliko so za meritve vzeli družbo z omejeno odgovornostjo, delujočo v največjem poslovnem mestu v posamezni državi. V letu 2015 je izjema le enajst največjih gospodarstev sveta z več kot sto milijoni prebivalcev, kjer so v podatke vključili tudi drugo največje poslovno mesto. Glede na to, da Slovenijo in Nemčijo v odnosu na število prebivalcev ne uvrščamo v omenjeno skupino izjem, je zadnji podatek zanemarljiv. Projekt služi širokemu spektru deležnikov, ki bodisi vstopajo ali imajo opravka s poslovnim okoljem. Države na tak način spodbuja k zavzemanju za učinkovitejšo pravno ureditev in jim predstavlja dobro izhodišče za uvajanje sprememb v obstoječih pravnih sistemih ter istočasno pomaga kot vir akademikom in raziskovalcem iz zasebnega sektorja, politikom, poslovnem, novinarjem ter vsem zainteresiranim za poslovno okolje posamezne države.

Zaradi ohranjanja primerljivosti podatkov pa spletni portal Doing Business ne meri vseh vidikov poslovnega okolja, ki bi jih pri neki odločitvi potrebovala podjetja ali potencialni investitorji. Omejitve projekta na primer so, da ne zajema velikosti trga in njegove makroekonomske stabilnosti, stopnje varnosti, stopnje korupcije, ravni izobrazbe in spretnosti delovne sile, trdnosti finančnih sistemov, dejanske moči institucij ali kakovosti infrastrukturnih storitev (razen storitev, povezanih s čezmejnimi trgovinami in zagotavljanjem električne energije). Prav tako se lestvica pogojev poslovanja ne osredotoča na naložbe tujega kapitala.

2.2 Predstavitev merjenja kazalcev

Vseh deset parametrov enostavnosti poslovanja v izbrani državi se združuje v eni številki **indeksa enostavnosti poslovanja**, ki ga Svetovna Banka objavlja enkrat letno, kot skupek temeljnih 10. Na spletnem portalu ga zasledimo pod imenom **EASE OF DOING BUSINESS RANK** oz. **DOING BUSINESS 2015 RANK**. Višina indeksa se giblje od 1 do 189, kolikor je tudi sam obseg gospodarstev projekta. Sistem izračuna za skupni indeks enostavnosti poslovanja je uporabljen tudi za posamezne indekse kriterijev. Le-ti so po kriterijih ovrednoteni pod oznako **DB 2015 RANK** (okrajšano za angl. *DOING BUSINESS 2015 RANK*, rang ali razred), zasedajo enake vrednosti kot pri skupnem indeksu in tako vrednotijo trenutno mesto posameznega področja pogojev poslovanja. Tako skupni indeks enostavnosti poslovanja kot posamezni indeksi kriterijev se merijo kot razlika vsakoletne dosežene agregatne razdalje in obmejnih točk do sedaj doseženih rezultatov. Le-te so izračunane kot povprečje razdalje obmejnih točk vseh gospodarstev za vsako od desetih področij kriterijev, vključenih v skupni do sedaj doseženi agregatni razdalji obmejnih točk tekočega leta. Omenjena razdalja, merjena v odstotnih točkah (oznaka % točk) in izražena v vrednostih od 1 do 100, predstavlja ozadje skupnega indeksa. Na spletnem portalu jo je možno najti pod imenom **DB 2015 DFT** (okrajšano za angl. *DOING BUSINESS 2015 DISTANCE TO FRONTIER*, oddaljenost od meje). Le-ta povzema ključne kazalnike in jih po tematiki ocenjuje glede na regionalna povprečja, pri kateri 100 predstavlja mejo – najučinkovitejšo prakso ali najvišjo oceno, doseženo za vsak kazalec.

Ranking temelji na do sedaj doseženih rezultatih in tako gospodarstvom omogoča spremljanje, ocenjevanje napredka ali nazadovanja glede na sprejete spremembe v času. Številka posameznih kriterijev na drugi strani prikazuje uvrščenost na lestvici in hkrati oddaljenost od najboljše uvrstitve katerega koli gospodarstva od indeksa Doing Business 2005 ali tretjega leta zbiranja podatkov za novo pridruženo gospodarstvo. Pri gradnji kazalnikov projekt uporablja dve vrsti podatkov. Prvi izhaja iz branja državnih zakonov in predpisov s pomočjo več kot 10.700 odvetnikov in drugih strokovnjakov, medtem ko drugi izvira iz kompleksnosti in stroškov ureditvenih procesov, katerih kazalniki merijo učinkovitost države pri doseganju regulatornih ciljev in zmanjševanju transakcijskih stroškov. V obeh primerih je višja ocena dodeljena za funkcije, ki zagotavljajo večjo zaščito oz. pozitivno vplivajo na poslovanje podjetij (World Bank Group, 2014b, str. 2).

Upošteva količino zajetih podatkov in obseg mikroekonomskih parametrov gre za prvi tovrstni projekt, kjer skupina Svetovne Banke vsako leto preseneti še z natančnejšimi meritvami na osnovi nenehnih izboljšav in dodajanja novih vidikov poslovanja. Izboljšave strmijo k dvema ciljema: prvi je razširitev osredotočenosti indeksa – iz prvotnega merjenja le učinkovitosti poslovanja tudi na vpogled v njegovo kakovost, drugi je razširitev osredotočenosti indeksa v že merjenih področjih v letu 2015 na nekatere vpogled v koristi

poslovanja, kot so vključevanje najnovejših dobrih praks obravnavanih področij (World Bank, 2014a, str. 25-28).

3 PRIMERJAVA SLOVENIJE IN NEMČIJE NA PODLAGI 10-IH KRITERIJEV

V tem delu pristopam k empiričnemu delu strokovne naloge. Pri vsakem izmed kriterijev podajam tabelo s podatki lestvic Doing Business 2015 in 2014. Podpoglavja pričujem s predstavitvijo posebnosti indikatorjev, kateri sledi kratek komentar doseženih rangov omenjenih lestvic poslovanja. Osrednji del predstavlja primerjava indikatorjev Slovenije in Nemčije glede na regionalno skupino primerjalnih gospodarstev OECD z visokim dohodkom. Nemčija bi se gledano samo znotraj omenjene skupine uvrstila na končno 12. mesto in tako pridobila dve mesti. Slovenija bi v lestvici najrazvitejših držav z visokim dohodkom končala na 28. mestu in tako svojo aktualno uvrstitev izboljšala za kar 23 mest. Obe državi namreč spadata v skupino devetindvajsetih najrazvitejših gospodarstev sveta, ki bi v primeru uvrstitve na lestvico svetovnih gospodarstev z 76,47 % točkami zasedla 25. mesto (World Bank, 2014b, str. 7).

3.1 Ustanavljanje podjetij

Področje ustanavljanja podjetij meri število postopkov, čas in stroške za zagon in formalno delovanje malih in srednje velikih podjetij z omejeno odgovornostjo ali njegovih zakonsko dovoljenih ekvivalentov – v primeru, da v posameznem gospodarstvu obstaja več pravnih oblik omenjenih podjetij, je med domačimi podjetji izbrana njihova najpogostejša. Za primerljivost podatkov Doing Business uporablja standardizirano podjetje v 100 % domači lasti petih fizičnih oseb, z zagonskim gotovinskim kapitalom enakovrednim 10-kratnim dohodkom na prebivalca. Podjetje se ukvarja s splošno industrijsko ali trgovsko dejavnostjo in deluje v največjem poslovnem mestu gospodarstva ter s prvim mesecem poslovanja zaposluje med deset in petdeset domačih zaposlenih. Ni lastnik nepremičnine ali prejemnik investicijskih ali kakršnih koli drugih ugodnosti. Promet podjetja je vsaj 100-kratnik dohodka na prebivalca. Slovensko podjetje torej predstavlja družba z omejeno odgovornostjo (okrajšano d.o.o.), z vplačanim osnovnim kapitalom 7.500 EUR in sedežem v glavnem mestu – Ljubljani. Nemško podjetje pa zasledimo v najpogostejši obliki izmed devetih, nem. *Gesellschaft mit beschränkter Haftung* (okrajšano GmbH), z višjim vplačanim kapitalom 12.500 EUR in sedežem v Berlinu. Zadnje zbiranje podatkov na to temo je bilo zaključeno junija 2014.

Prvi indikator predstavlja število postopkov, ki jih mora podjetje uspešno opraviti za začetek poslovanja. Ta vključuje pridobitev vseh potrebnih licenc in dovoljenj, potrditev, davčnih registracij, transakcij, ter predložitve vseh zahtevanih dokumentov o družbi in zaposlenih pristojnim organom oz. službam. Postopek je opredeljen kot katera koli interakcija ustanoviteljev družbe z zunanjimi strankami, kot so vladne službe, odvetniki, revizorji,

notarji. Čas je merjen v koledarskih dneh, potreben za dokončanje postopka z najmanjšim kontaktom z vladnimi agencijami in brez dodatnih doplačil. Spletni postopki so šteti kot najkrajše možno trajanje postopka pol dneva, minimalen čas za ostale postopke je en koledarski dan.

Vsak elektronski postopek je štet ločeno – tudi izpolnitev dveh postopkov na isti spletni strani v primeru zahtevane izpolnitve dveh obrazcev. Enako velja za različne zaporedne večkratne obiske iste pisarne (Starting a Business: FAQ, 2015).

V svetovnem merilu Slovenija zaseda 15. mesto na lestvici kazalca ustanavljanja podjetij, kar je najvišje mesto med državami Balkana, ter bistveno višje od regionalne povprečne ocene skupine OECD, ki zaseda 45. mesto z 91,24 % točkami. Za razliko od lestvice Doing Business 2014 je Slovenija izgubila prvo mesto in v letu 2014 zabeležila kot najuspešnejše leto za kriterij ustanavljanja podjetij s 14. mestom. Nemčija se je kot primerjalno gospodarstvo uvrstila daleč zadaj na 114. mesto, saj spremembe, ki jih uvajajo v zadnjih letih načrtno otežujejo začetek poslovanja nemških podjetnikov. Ena izmed njih je bilo povišanje notarskih pristojbin v letu 2015. Če se tudi na tem mestu ozremo na lanskoletne rezultate lestvice, so pri tem kriteriju Nemci izgubili kar 11 mest, od lanskoletnega razreda 103. To je edini izmed 10-ih nemških kriterijev, pri katerem zaporedno zasedajo mesta višja od 100 svetovnih primerjalnih gospodarstev in se tako uvrščajo v slabšo polovico. V obdobju od leta 2010 do 2015 je Slovenija z olajšavami na področju zrasla za 1,42 % točke, medtem ko je Nemčija nazadovala za 0,56.

Tabela 3: Kriterij ustanavljanja podjetij v številkah

Ustanavljanje podjetij		
	SLO	GER
DB 2015 RANK	15	114
DB 2015 DTF (% točke)	94,39	81,38
DB 2014 RANK	14	103
DB 2014 DTF (% točke)	94,39	81,75
Število postopkov za začetek poslovanja	2,0	9,0
Število dni za začetek poslovanja	6,0	14,5
Stroški za ustanovitev podjetja (% dohodka na prebivalca)	0,0	8,8
Vplačilo minimalnega kapitala (% dohodka na prebivalca)	44,1	35,8

Vir: World Bank, Economy profile 2015: Germany, 2014b, str. 11, tabela 1.1; World Bank, Economy profile 2015: Slovenia, 2014c, str. 11, tabela 1.1.

Slovenija je občutno izboljšala število postopkov skupine OECD iz 4,8 na le dva dni, ki sta opravljena v šestih delovnih dneh. Prvi predstavlja plog kapitala na bančni račun podjetja in prejetje potrdila s strani banke, kar podjetnik opravi v enem dnevu. Naslednjih, v povprečju pet dni, potrebuje za postopek registracije na enem izmed elektronskih točk »e-VEM«. Za

podjetnika sta oba postopka brezplačna, kar Slovenijo uvršča na doseg najvišjega DB 2015 DTF, ki je z 94,39 % točkami razglašena za najboljšega globalnega preformerja 2015. Naj ob tem omenim, da je to edino doseženo prvo mesto in s tem najvišji približek 100 % točkam na lestvici kriterija ustanavljanja podjetij na globalni ravni.

Lahko bi rekli, da skupina OECD predstavlja nekakšno sredino med obema državama – 9,2 predstavlja število dni, stroški za ustanovitev pa 3,4 % dohodka na prebivalca (World Bank, 2014d, str. 16-21).

Če podrobneje pogledamo še prve tri nemške indikatorje, so transakcijski stroški obravnavane tematike višji od slovenskih. Pri prvem so le-ti višji celo od skupine OECD za več kot štiri dni. Devet postopkov pred začetkom poslovanja se začne s spletno brezplačno pridobitvijo imena družbe na lokalni zbornici industrije in trgovine, ki je izpeljana v manj kot enem delovnem dnevu. Sledi enodnevno preverjanje statuta, katerega stroškovna vrednost je odvisna od višine prispevkov osnovnega kapitala ustanoviteljev družbe – giblje se med 35 in največ 22.770 EUR dodatne pristojbine, izračunane na podlagi nominalne vrednosti osnovnega kapitala. Prav tako je za novo družbo brezplačno odprtje bančnega računa, pri odprtju katerega je za družbo GmbH v Nemčiji predpisan vsaj 50 % polog osnovnega kapitala vnaprej. Za naslednji postopek si morajo ustanovitelji vzeti sedem dni ter pripraviti skupno 400 EUR: 150 EUR za kotizacijo in 250 EUR za vlogo registracije. V skladu z veljavnimi zakoni o registraciji mora trgovski register po predložitvi vseh zahtevanih dokumentov s strani ustanoviteljev odločiti o uspešni registraciji družbe, njen nastanek objaviti na osrednji elektronski platformi www.handelsregister.de in obvestiti lokalno zbornico za industrijo in trgovino ter davčni urad. Sledi obvestitev lokalnega urada za gospodarstvo in standarde za ustanavljanje novih podjetij v času enega dne in v višini 31 EUR. To vključuje tudi morebitno izdajo licence za trgovanje, formalnosti za registracijo na osrednji statistični urad, lokalni urad za delo in socialno varnost ter zvezni urad za zdravstveno zavarovanje. Zadnji štirje postopki so brezplačni in enodnevno izvedljivi istočasno s prejšnjimi postopki. To so registracija na strokovnem združenju ustreznega področja delovanja družbe, obvestitev lokalnega zavoda za zaposlovanje o ustanovitvi družbe, registracija zaposlenih za socialno in zdravstveno zavarovanje ter izpolnitev vprašalnika o poslovnih podatkih družbe, poslanega s strani lokalnega davčnega urada (World Bank, 2014c, str. 16-23).

Kar zadeva višine vplačila minimalnega kapitala, je v Sloveniji za kar 5.000 EUR nižja, a predstavlja višji % dohodka od slovenskega kot nemškega prebivalca. Vplačilo tako v Sloveniji znaša 44,1 %, v Nemčiji 35,8 %. Številka dosežena s strani skupine OECD je tu občutno manjša, saj znaša le 8,8 % dohodka na prebivalca. Vplačilo osnovnega kapitala je tako v Sloveniji kot v Nemčiji zakonsko predpisano. V obeh državah je omogočen tudi postopek registracije na daljavo. V Sloveniji je od leta 2008 možno registracijo podjetja izvesti na štiri različne načine – preko spleta, notarjev ali centrov v vladnih ali nevladnih ustanovah, medtem ko Nemčija od leta 2007 omogoča registracijo novega podjetja na le en način na daljavo, to je preko notarjev. Naj ob tem izpostavim, da spletna registracija ustanoviteljem omogoča dve prednosti, in sicer hitrejšo izvedbo procesa in nižje stroške izvedbe. Podatki registra družb so v obeh državah zbrani s strani za to zadolženih javnih

ustanov, v Sloveniji je to Agencija Republike Slovenije za javnopravne evidence in storitve (okrajšano AJPES), nem. *Federal Statistical Office/ Statistisches Bundesamt* v Nemčiji. Le-ti sta objavili število novo registriranih družb z omejeno odgovornostjo. Ta je v Sloveniji v triletnem porastu, leta 2012 je znašala 6.174.

V Nemčiji je v obdobju 3 let število rahlo upadlo, leta 2012 na 69.332 (Entrepreneurship, 2015). Zapleteni predpisi in upravni postopki so povezani z manjšim številom zakonito registriranih podjetij, večjimi neformalnostmi, manjšimi davčnimi stopnjami in večjimi priložnostmi za korupcijo. Nedavna študija ugotavlja, da so ovire za začetek poslovanja bistveno in negativno povezane z poslovno gostoto, izračunano kot skupno število podjetij, registriranih kot % delovno aktivnega prebivalstva (v starosti 15 do 64 let) preteklega leta. Zakonodajne reforme imajo lahko impresiven učinek, če je obravnavano pravo ozko grlo – porast novih podjetij in zaposljivosti (Starting a Business: Why it Matters, 2015).

V večini držav se pred formalno registracijo podjetja podjetniki srečujejo z birokratskimi ovirami, njihovimi visokimi stroški ter neučinkovitimi registri podjetij, ki jih odvrta od vključevanja njihovih poslovnih idej in zmanjšujejo možnosti za uspeh. Ustanavljanje višjega števila podjetij koristi tako posameznikom kot gospodarstvu samemu. Ena izmed dobrih praks Slovenije je vsekakor omogočeno opravljanje vseh potrebnih storitev na enem mestu, za razliko od Nemčije, v kateri je potrebno dokumente urejati v devetih različnih ustanovah, pri čemer se je na notarje potrebno obrniti kar dvakrat. Očitno je, da Nemčija do neke mere namerno otežuje registracijo podjetij, s tem ko preko notarjev zahteva resen premislek in pristop potencialnih ustanoviteljev.

V Sloveniji je hitrost postopka odprtja podjetja, ko lahko vsak državljan le z nekaj kliki na spletu ustanovi novo entiteto, dobrodošla le do neke mere. Kar se namreč dogaja, je nesprejemljivo. Še več, celo škodljivo. V večini primerov pri ustanoviteljih nista prisotni odgovornost in resnost, niti ni pomislekov o tveganjih. O zahtevani višini vložka ni vredno izgubljati besed. Povedano drugače, videti je, kot da je Slovenija najprej pristopila h kriteriju ustanavljanja podjetij z namenom čim večje poenostavitve postopkov in tako z najmanj truda hitro dosegla rezultate, ki so jo ponesli na sam vrh lestvice Doing Business 2015. Dejstvo je, da se je Slovenija lotila napačnih prioritet. Stanje kaže, da je prioritete pomešala, kar postaja že smešno. Zakaj? V Sloveniji se pojavlja strahovit problem veriženja podjetij, na katero se odziva s spremembo zakonodaje, s katero želi nadzirati veriženje. V resnici je odgovor enostaven. Veriženje in ostale oblike moralnega hazarda in oportunitizma so plod tega, da je Slovenija popolnoma sprostila enostavnost ustanavljanja podjetij. Glede na to, da je sam postopek odprtja podjetja enkratno dejanje, ga bodo vsi resni ustanovitelji izpeljali do konca, ne glede na nekoliko bolj otežen postopek in zahtevan višji vložek. Navsezadnje višji kapital predstavlja večji interes vlagateljev, njihove tehtnejše odločitve, preprečevanje tveganj v največji možni meri, pri čemer višina zahtevanega kapitala odvrne nepridiprave, da bi odprtje družbe izkoristili za drugačne namene. Kovač in Spruk (2015) sta prepričljivo pokazala, da je popolna enostavno ustanavljanje podjetij v najboljšem primeru nevtralnno (če ne že škodljivo) in nima nikakršnega vpliva na povečevanje BDP-ja. Številni nemški pravniki (Schäfer, 2015) se tako celo zavzemajo za otežitev ustanavljanja podjetij in dvig zahtevanega osnovnega

kapitala. To pa je tudi razumljivo, saj se šele z višjim vložkom k dejanjem pristopa bistveno bolj resno in odgovorno.

3.2 Ravnanje z gradbenimi dovoljenji

Področje ravnanja z gradbenimi dovoljenji beleži podroben povzetek postopkov, časa in stroškov za poslovanje v gradbeništvu, in sicer za izgradnjo standardiziranega skladišča. Le-to se uporablja za splošne dejavnosti skladiščenja, kot so shranjevanje knjig in pisalnih potrebščin, ter ni za uporabo skladiščenja katerega koli blaga s posebni pogoji (hrana, kemikalije, zdravila). Povzetek postopkov vključuje pridobitev in predložitev vseh ustreznih dokumentov (pridobitev licenc, dovoljenj, potrdil in komunalnih priključkov; izpolnitev potrebnih obvestil ter zahtev za uspešno opravljen inšpekcijski pregled) pristojnim organom.

Vprašalnik razdeli proces izgradnje skladišča v ločenih postopkih in zbira podatke za izračun časa in stroškov za dokončanje vsakega postopka. Podatki so zbrani s strani strokovnjakov na področju podeljevanja licenc, vključno z arhitekti, gradbenimi inženirji, gradbenimi odvetniki, gradbenimi podjetji, ponudniki komunalnih storitev in javnimi uslužbenci, ki se ukvarjajo z gradbenimi predpisi. Za primerljivost podatkov med gospodarstvi, vprašalnik predpostavlja več predpostavk o poslovanju, projektu skladišča in koriščenju povezav. Zadnje zbiranje podatkov na to temo je bilo zaključeno junija 2014.

Za primerljivost podatkov Doing Business, podobno kot pri kriteriju ustanavljanja podjetij, uporablja podjetje z omejeno odgovornostjo (imenovano »BuildCo«) v 100 % domači zasebni lasti petih fizičnih oseb. Podjetje deluje v največjem poslovnem mestu gospodarstva in je v celoti licencirano ter zavarovano za uresničevanje izvedb gradbenih projektov, kot je na primer gradnja skladišč. »BuildCo« ima šestdeset domačih gradbenikov in drugih zaposlenih, katerih tehnično znanje in strokovne izkušnje so ključne za pridobitev gradbenih dovoljenj in soglasij. Vsaj en zaposlen je licenčni arhitekt, registriran v lokalno združenje arhitektov, z urejenimi davčnimi obveznostmi in zavarovanjem, predmetnim za njegovo osnovno poslovno dejavnost – sem spada na primer nezgodno zavarovanje za gradbene delavce in odgovornost tretjih oseb. Vnaprej predpisan je tudi izgled same zgradbe: skladišče ima dve nadstropji nad zemljo, s skupno površino 1.300,6 kvadratnih metrov. Lokacija se ne nahaja v ekonomsko ali industrijsko pomembnem območju, temveč na zazidljivem zemljišču velikosti 929 kvadratnih metrov, ki je 100 % last podjetja – le-ta je registrirana v kataster in zemljiško knjigo.

Prvi indikator števila postopkov je opredeljen kot vsaka interakcija zaposlenih, managerjev ali pooblaščenecv družbe z zunanjimi strankami, vključno z vladnimi službami, notarji, katastrom, zemljiško knjigo, komunalnimi službami in javnimi inšpektorji – ali najemom zasebnih inšpektorjev in tehničnih strokovnjakov, poleg internih arhitektov in inženirjev. Večkratni obiski iste pisarne iz namena različnih zaporednih postopkov so šteti ločeno. Predpostavlja se, da je minimalni čas, potreben za vsak postopek en koledarski dan; z izjemo

spletnih postopkov, katerih trajanje je beleženo pol dneva. Ne glede na sočasno izvedbo dveh postopkov, se beleženje dveh ne more začeti na isti dan – njihovi istočasni začetki so beleženi kot začetki po zaporednih dneh. Za končanje postopka šteje prejetje končnega dokumenta, po potrebi pa je tolerirana tudi morebitna zakonska pospešitev z upoštevanimi dodatnimi stroški. Podobno kot pri prvem kazalniku je pri indikatorju časa upoštevana mediana trajanja ukrepa gradbenih delavcev za praktično dokončanje postopkov z najmanjšim kontaktom s pristojnimi vladnimi službami in brez dodatnih doplačil. Uradni stroški se evidentirajo kot % vrednosti skladišča, z predpostavko, da sama vrednost predstavlja 50-kratnik dohodka na prebivalca. Neponavljajoči davki, potrebni za dokončanje projekta skladišča, so prav tako zabeleženi. Na tem mestu sta izpuščena prodajni davek (davek na dodano vrednost) in davek na dobiček iz kapitala.

Omeniti velja, da lahko z naslednjim poročilom, Doing Business 2016, pričakujemo nekaj sprememb in s tem razširitev obravnavanega področja. Svetovna banka namreč v letu 2015 zbira nov sklop podatkov, namenjenih zajemanju elementov kakovosti gradbenih predpisov in ocen mehanizmov nadzora. Glede na kakovost in variabilnost le-teh, lahko pričakujemo osnovo za nov kazalnik. Obravnavani vidiki za vključitev v ta nov kazalnik so na primer kontrola minimalnih tehničnih standardov, preverjanje postopkov pred samo gradnjo (uskklajenost arhitektskih načrtov in gradbenih predpisov), dosledno izvajanje inšpekcijskih pregledov med in po gradnji objekta (Dealing with Construction Permits: FAQ, 2015).

Kriterij ravnanja z gradbenimi dovoljenji je drugi najobsežnejši in s tem drugi najbolj težaven obravnavan kriterij lestvice Doing Business 2015. DB 2015 DTF skupino OCED s 76,03 % točkami umešča nekje na sredino med obravnavanima državama. Slovenija je svoje mesto na lestvici v primerjavi s prejšnjim letom izboljšala za dve mesti, in tako zaseda 92. mesto. Zahvala gre poenostavitvi postopkov z odpravo zahteve za pridobitev projektnih pogojev od ponudnika vode in kanalizacije. Nemčija je izgubila eno mesto, in z 0,07 % točkami več kot leta 2014 pristala na 8. mestu. Sicer pa se od leta 2010 naprej giblje nad indeksom 87,27. Slovenci smo v enakem obdobju pozitivno zrasli iz 67,87 na 71,91 % točk.

Tabela 4: Kriterij ravnanja z gradbenimi dovoljenji v številkah

Ravnanje z gradbenimi dovoljenji		
	SLO	GER
DB 2015 RANK	90	8
DB 2015 DTF (% točke)	71,91	87,42
DB 2014 RANK	92	7
DB 2014 DTF (% točke)	71,91	87,35
Število postopkov obravnavanja	11,0	8,0
Število dni za obravnavo postopkov	212,5	96,0
Stroški za ravnanje z gradbenimi dovoljenji (% dohodka na prebivalca)	1,3	1,1

Tako Slovenija kot Nemčija se pri prvem indikatorju števila postopkov obravnavanja držita pod povprečjem regionalne ocene skupine 11,9, z enajstimi in osmimi koraki. Postopki v Slovenskem protokolu so sledeči: pridobitev informacij o lokaciji (0,5 dni, 18 EUR), pridobitev odobritve projekta od ponudnika vode in kanalizacije (30 dni, brezplačno), pridobitev gradbenega dovoljenja iz upravne enote Ljubljana (60 dni, 773 EUR), najem podjetja Geoget za izvajanje označevanja pred in po izgradnji (1 dan, 960 EUR), oddaja gradbenega poročila Zavodu za zaposlovanje (1 dan, brezplačno), prošnja za dovoljenje za uporabo in tehnični pregled s strani upravne enote Ljubljana (45 dni, 272 EUR), pridobitev uporabne licence (12 dni, 19 EUR), prijava za priključek vode in kanalizacije (1 dan, 9000 EUR), opravljanje pregleda za priključek vode in kanalizacije (1 dan, 60 EUR), pridobitev priključka za vodo in kanalizacijo (30 dni, brezplačno), registracija skladišča v zemljiško knjigo in regionalno geodetsko upravo (45 dni, 19 EUR). (World Bank, 2014d, str. 22-31) Nemški, nekoliko poenostavljeni postopki, so: pridobitev gradbenega dovoljenja (25 dni, 6.107 EUR), vloga prošnje za odobritev statičnih izračunov (21 dni, 3.150 EUR), izvedba požarno-varnostnega pregleda s strani okrožnega dimnikarja (1 dan, 31 EUR), izvedba pregleda nosilne konstrukcije skladišča (1 dan, 2.600 EUR), izvedba pregleda po dokončanju zgradbe (1 dan, brezplačno), prijava za priključek za vodo (1 dan, 7.500 EUR), izvedba pregleda s strani oskrbnika z vodo (1 dan, brezplačno), pridobitve priključka za vodo (45 dni, brezplačno) (World Bank, 2014c, str. 24-30).

Drugi indikator števila dni za obravnavo postopkov je pravi odraz nepotrebnih birokratskih odlašanj v Sloveniji. Le-ta na primer potrebuje 212,5 dni za dokončanje procesa izgradnje skladišča, medtem ko v Nemčiji na dokončanje čakajo dvakrat manj, in sicer 96,0 dni. Povprečje regionalne skupine OECD porabi 149,5 dni za obravnavo postopkov, stroški pa so ocenjeni na 1,7. Ti znašajo nekaj več kot slovenskih 1,3 in nemških 1,1. Ocenjeni stroški izgradnje slovenskega podjetja s sedežem v Ljubljani v številki znašajo 850.931 EUR, v primerjavi z malce višjimi berlinskimi stroški, ocenjenimi na višino 1.744.968 EUR.

Dobra ureditev gradnje je pomembna tako za »zdravje« gradbenega sektorja kot gospodarstva kot celote in istočasno za krepitev javne varnosti. Glede na nedavno študijo gradbena industrija v povprečju predstavlja 6,5 % bruto domačega proizvoda gospodarstev OECD skupine, ob tem ko gradbeni sektor, kot največji evropski industrijski delodajalec, zaposluje okoli 7 % prebivalstva. Gre za eno najbolj zaposljivih panog, saj se na vsakih deset delovnih mest, neposredno povezanih z gradbenimi projekti, ustvari še novih osem v lokalnem gospodarstvu – večino predstavljajo mala domača podjetja. Dobro delujoč sistem gradnje s kontrolnimi sistemi krepí lastninske pravice in tako prispeva k procesu investicij. Vendar pa zaradi preveč zapletenih in dragih postopkov gradbeniki posledično vse pogosteje nadaljujejo z gradnjo brez dovoljenj. Tako se po nekaterih ocenah kar 60 do 80 % projektov v

gospodarstvih v razvoju izvede brez potrebnih dovoljenj in soglasij (Dealing with Construction Permits: Why it Matters, 2015).

Nedvomno so gradbeni predpisi ključni dejavnik pri odločanju za vstop na trg, kar pa dela Slovenijo neprivlačno, saj se multinacionalke v večini ne odločajo za tovrstno dejavnost na slovenskem trgu. Državam, ki dosegajo višja mesta na kriteriju ravnanja z gradbenimi dovoljenji, so namreč skupni dosledni, hitri in transparentni procesi. Razmah neformalne gradnje na eni strani in preveč zapletena zakonodaja konstrukcije na drugi strani pa posledično odpirata možnosti za korupcijo. Za odpravo oziroma zmanjšanje njene možnosti sta zato potrebna transparentna systemska ureditev in zagotavljanje jasnih, skladnih pravil. Nejasnost pravil pomeni možnost večjih razlag v primeru spora, nepotrebne zamude in dolgotrajnost sporov. Neželeni učinki dvoumnih gradbenih predpisov postanejo še bolj očitni v urbanih okoljih, saj se vedno več prebivalstva seli v mesta in potreba po gradnji raste.

Kakorkoli gledamo, pravila sama po sebi ne zadoščajo, potrebno je predvsem hitro in neodvisno odločanje pristojnih institucij in njihova učinkovitost. Zato morajo biti pravila fleksibilna, da sledijo gospodarskim in tehnološkim spremembam oziroma njihovem razvoju, zlasti z vidika rastočih okolij. Gradbena soglasja običajno zahtevajo tudi tehnični nadzor s številnimi agencijami, zaradi česar je potreben poenostavljen postopek z možnostjo opravljanja na enem mestu. Slednje je odvisno od dobrega usklajevanja med pristojnimi institucijami in zahteva krovno zakonodajo, ki zagotavlja izmenjavo informacij in vzpostavlja mehanizme nadzora za zmanjšanje primerov neskladnosti, kar je v Nemčiji urejeno bistveno bolje kot v Sloveniji.

Zato bi v Sloveniji pri spremembi zakonodaje veljajo razmisliti o razlikovanju postopkov v odvisnosti od vrste projektov, saj vsi gradbeni projekti niso povezani z istimi socialnimi, kulturnimi, gospodarskimi in okoljskimi tveganji – lahko tudi glede na njihovo stopnjo tveganja in lokacijo. Enostavne ali nizkim tveganjem izpostavljene stavbe zahtevajo manj dokumentacije v odnosu na bolj kompleksne strukture, vendar zaradi tega ne morejo biti hitreje odobrene. Sama pridobitev tovrstne dokumentacije pa kljub temu pomeni prihranek na času, in sicer tako za podjetnike kot pristojne organe, pri čemer obojim omogoča, da bolj učinkovito usmerijo svoja prizadevanja in vire (Dealing with Construction Permits: Good Practices, 2015).

3.3 Prepisi lastništva

V sklopu kriterija prepisi lastništva Doing Business beleži celotno zaporedje postopkov, potrebnih za podjetje (kupca), ki opravi nakup nepremičnine od drugega podjetja (prodajalca), s popolnim prenosom lastninske pravice na ime kupca. Tako lahko kupec po nakupu nepremičnino uporabi za širitev svoje dejavnosti, jo uporablja kot varščino pri jemanju novih bančnih posojil ali pa jo po potrebi proda drugemu podjetju. Proces se začne s pridobitvijo

potrebne dokumentacije in izvedbi skrbnega pregleda. Transakcija se šteje za popolno, ko je po potrebi na uporabo proti tretjim osebam. Za primerljivost podatkov med gospodarstvi, Doing Business uporablja več predpostavk o strankah (vključenih v sam prenos lastnine), lastnini in predpisanih postopkih. Obe stranki, kupec in prodajalec, sta družbi z omejeno odgovornostjo v primestnem območju največjega poslovnega mesta gospodarstva. Le-ti opravljata splošno gospodarsko dejavnost.

Podjetji delujeta na domačem trgu in sta v 100 % domači lasti, vsaka z petdesetimi domačimi zaposlenimi. Vrednost nepremičnine je 50-kratni dohodek na prebivalca, ki je enaka njeni tudi prodajni ceni. Nepremičnina je v 100 % lasti prodajalca že zadnjih deset let, na kateri nima nobene hipoteke. Prav tako je nesporno vpisana v kataster in zemljiško knjigo. Predmet prepisa je 557,4 kvadratnih metrov velika posest, na kateri stoji deset let staro, 929 kvadratnih metrov veliko dvonadstropno skladišče. To je dobro ohranjeno, brez ogrevalnega sistema, zgrajeno v skladu z vsemi varnostnimi standardi, gradbenimi predpisi in drugimi zahtevami. Last zemljišča in zgradbe na njem se bo v celoti prenesla. Le-ti nimata nobenega posebnega narodno-kulturnega državnega pomena.

Postopek je opredeljen kot katera koli interakcija prodajalca ali kupca z njegovim pravnim zastopnikom ali zunanjimi strankami, med katere štejejo pristojne vladne službe, notarje, odvetnike, inšpektorje. Postopki, ki so izvedeni v isti stavbi, vendar na različnih uradih, so šteti kot ločeni. Čas je beležen v koledarski dneh, meritve pa zajemajo mediano trajanja za dokončanje vseh postopkov v praksi, s strani nepremičninskih odvetnikov, notarjev in pristojnih državnih služb, brez dodatnih doplačil. Enako kot pri drugih kriterijih tudi tukaj velja izjema dokončanja postopkov na spletu, ki je v času beležena kot pol dneva. Ena izmed predpostavk je ta, da kupec ne izgublja časa in se obvezuje, da vsak postopek izpelje v najkrajšem možnem času. Vsako izvajanje postopka je beleženo na med seboj ločene dni, ne glede na možen istočasen začetek. Čas, porabljen za samo zbiranje informacij, v tem primeru ni beležen. Za končanje postopkov se šteje prejetje končnega potrdila o registraciji podjetja ali njegove davčne številke. Stroški se evidentirajo kot % vrednosti premoženja. Ostali všteti stroški so še tisti zakonsko določeni (provizije, davek za prenos, takse), vključno z plačili registra nepremičnin, notarjev, javnih služb ali odvetnikov. Drugi davki, kot sta davek na kapitalni dobiček in davek na dodano vrednost, so iz indikatorja stroškov izključeni. Kot navadno so v primeru legalne pospešitve postopkov dovoljeni dodatni stroški. Kazalnik prenosa lastništva ne meri dostopnosti sistemov za registracijo lastnine, ponujeno pravno varnost ali pravičnost zemljiških politik (Registering Property Methodology, 2015).

Tabela 5: Kriterij prepisov lastništva v številkah

Prepisi lastništva		
	SLO	GER
DB 2015 RANK	90	89
DB 2015 DTF (% točke)	67,04	67,78
DB 2014 RANK	90	80

DB 2014 DTF (% točke)	67,04	70,10
Število postopkov obravnavanja	5,0	5,0
Število dni za obravnavo postopkov	109,5	40,0
Stroški za ravnanje z gradbenimi dovoljenji (% dohodka na prebivalca)	2,0	6,7

Vir: World Bank, Economy profile 2015: Germany, 2014b, str. 12, tabela 1.1; World Bank, Economy profile 2015: Slovenia, 2014c, str. 12, tabela 1.1.

Lestvica Doing Business Slovenijo postavlja na 90. mesto, v letu 2015 le eno mesto za nemškimi 89. Le-ti so sicer v primerjavi z letom 2014 nazadovali in izgubili kar 9 mest. Zahvala gre dvema reformama, iz let 2008 in 2015, s katerima so povišali registrski davek za prenos lastništva. Slovenija je z uvedbo računalniških sistemov v letu 2011 za 75 % zmanjšala zamude pri registraciji nepremičnin, v letu 2012 pa z lažjim prenosom in uvedbo spletnih postopkov le-te pocenila. Povprečna ocena regionalne skupine OECD bi z 76,93 % točkami zasedla 53. mesto. Slovenija je od leta 2010 v samo dveh letih pridobila približno 19 % točk, in se že zadnja štiri leta drži okoli DB DTF 67. Nemčija je kot primerjalno gospodarstvo v obdobju petih let načrtno nazadovala za skoraj 4 % točke.

Obe državi pri prvem indikatorju za obravnavanje postopkov potrebuje 5 dni časa, torej malce več od povprečja svoje gospodarske skupine OECD, 4,7. Slovenija vrsto postopkov začne s spletno pridobitvijo izpiska iz zemljiške knjige, ki traja pol dneva in je brezplačen. Po predstavitvi davčne napovedi davčni upravi s strani prodajalca, le-ti brezplačno ocenijo davek zemljišča. Postopek lahko traja do 30 dni, po katerem v naslednjem dnevu na davčni upravi steče postopek in plačilo dveh % od cene nepremičnin, tako imenovani davek na prepis lastništva. V primeru, da le-ta ni obdavčena, je potrebno še plačilo davka na dodano vrednost. Njegova stopnja za prenos lastninske pravice je 20 %, razen za prepis stanovanj in drugih objektov, namenjenih stalnem prebivanju ali vključenih v socialno politiko. Za njih velja stopnja 8,5 %, vključno z njihovo gradnjo, obnovo in popravili. Četrty postopek je overitev podpisov in predložitve predloga na zemljiško knjigo. Ta steče v enem dnevu, notarske pristojbine za primer zemljiškoknjžnega vpisa se nanašajo na višino pogodbene vrednosti, od 5 do 32 EUR. Zadnji korak je vnos predloga in pridobitev pečata s strani zemljiške knjige, trajajoč en dan. Potrebno je še poravnanje stroškov vpisa v register (90 dni, 37 EUR), plačila notarske pristojbine (8,14 EUR) in registracije sodne takse z drsno lestvico (250 EUR za 850.889 EUR vrednosti lastnine). Vsem omenjenim vrednostim je potrebno prišteti še davek na dodano vrednost (World Bank, 2014d, str. 38-44).

Procedura Nemčije je sicer po številki enako dolga, a nekoliko drugačna. Notar najprej pridobi izpisek iz zemljiške knjige in v 5 dneh overi pooblastilo o prenosu. Oba stroška sta določena na osnovi vrednosti premoženja, v vrednostih višjih od 30 in 4 EUR. Drugi korak je pridobitev odstopne izjave prednostne pravice s strani občine, trajajoč med 14 in 60 dnevi, in ovrednotenim s 100 EUR. Istočasno stečeta še tretji korak izpolnitve predpogojev za veljavnost kupnine z overitvijo prodajne pogodbe (20 dni, 1.388 EUR) ter četrti korak plačila prenosnega davka in pridobitve potrdila: Ta je ocenjen na 6 % nakupne cene, trajajoč 15 do

30 dni. Zadnja v tej proceduri je vloga za registracijo novega lastnika in izbris prednostne pravice starega v zemljiški knjigi (30 dni, 2.775 EUR pristojbine vpisa + 694 EUR pristojbine izbrisa) (World Bank, 2014c, str. 36-43).

Slovenija od Nemčije odstopa predvsem v drugem indikatorju števila dni trajanja postopkov, kjer potrebuje 69,5 dni več in istočasno kar 85,5 dni več od povprečja skupine OECD. Nemci so želeli s povišanjem stroškov na 6,7 otežiti prepise lastnin in tako odstopili z povprečja skupine 4,2. Ravno obratno kot država Slovenija, ki je z znižanjem cen prepise lastnin olajšala ter v letu 2015 dosegla indikator stroškov 2,0. Registracija lastninskih pravic je potrebna za podporo naložb, produktivnost in rast, kataster pa skupaj z zemljiško knjigo tvori uradno evidenco premoženja posameznika. V večini gospodarstev, kjer zemljišča in zgradbe predstavljajo med pol in tri četrtine bogastva, je posodobitev informacijskih sistemov zemljišč zelo pomembna. V primeru imetja lastnine obstaja večja možnost vlaganja v registrirano imetje, ki posledično vpliva na višjo ocenjeno vrednost lastnine. Poleg tega lastnina, vpisana v register, služi na eni strani kot zavarovanje in omogoča boljše možnosti pri pridobivanju bančnih kreditov, medtem ko so informacije iz katastra in zemljiške knjige na drugi strani bistvene za zbiranje davčnih prihodkov ter strateško načrtovanje širjenja urbanih območij, hkrati z ublažitvijo posledic naravnih katastrof in posledic za okolje (Registering Property Methodology: Why it Matters, 2015).

Svetovna gospodarstva se poslužujejo številnih informacijskih sistemov, ki temeljijo bodisi na posestnih listinah ali na naslovih lastnin. V zadnjih desetih letih se je več kot tretjina vseh gospodarstev odločila za poenostavitev postopkov prepisov lastništva nepremičnin z zmanjšanjem interakcij med podjetniki in pristojnimi organi, a ohranitvijo zahtev varnosti in nadzora. Trend takšnih izboljšav sistemov je v zadnjih letih tudi prehod na elektronske datoteke, katere trenutno uporablja kar 63 % vseh gospodarstev, od tega 32 z visokim dohodkom iz skupine OECD. Njihove prednosti so: enostavnejši vnos, prepoznavnost napak in hramba ter varnost v primeru naravnih nesreč. Glavna prednost prehoda je prepolovitev potrebnega časa, zato ni presenetljivo, da imajo gospodarstva z visokim dohodkom najhitrejšo registracijo nepremičnin, v povprečju le 24 dni. Ker celotna implementacija in prehod na elektronsko arhiviranje lahko traja desetletja, stroški pa dosežejo enormne vrednosti, so gospodarstva, kot je Nemčija, za pomoč za digitalizacijo zaprosila mednarodne organizacije (na primer Svetovno Banko).

Prav tako so pristojne institucije v zadnjem desetletju uvajale roke, ki so pomenski le v primeru, če so jih le-te sposobne dohajati in izpolnjevati. Zato je kar nekaj gospodarstev problem reševalo z sočasnimi širšimi spremembami, ki so institucijam omogočali večjo učinkovitost. Slovenske bi se morale prav tako osredotočiti izključno na zmožnost opravljanja svojega poslanstva in tako skrajšati trajanje procesa prepisov. Ena izmed možnosti regulacije

so pristojbine in takse za prenos lastništva, ki v mnogih gospodarstvih predstavljajo le del celotnih stroškov. Tudi če dodatne dajatve le malo pripomorejo k celotnim prihodkom, za podjetnike pomenijo nepotrebno birokracijo, saj je postopek za njihovo plačevanje zapleten po nepotrebem. Nevtralizacija stroškov glede na vrednost premoženja je doprinos k transparentnosti in preglednosti trga nepremičnin. Države tako s taksami zagotovijo, da bodo pristojne institucije opravile svoje delo v najkrajšem možnem času.

Nekatere ekonomije racionalizirajo postopke prepisov lastnin z uvajanjem fiksnih pristojbin, ki običajno vključujejo notarske pristojbine, registracijo prepisa lastništva ali dostop do javnih zbirk podatkov, druga pogostost pa je odprava zahteve za pridobitev soglasja občine. Nemčija tako ostaja ena izmed štirih držav sveta, ki še vedno zahtevajo opustitev predkupne pravice za vsako transakcijo (Registering Property Methodology: Good Practices, 2015).

3.4 Učinkovitost sodstva pri reševanju poslovnih sporov

Kazalniki učinkovitosti sodstva pri reševanju poslovnih sporov že po imenu sodeč merijo učinkovitost pravosodnega sistema pri reševanju komercialnih sporov med deležniki. Seznam postopkovnih korakov sledi kronologiji vse od komercialnih prodajnih sporov pred pristojnimi okrajnimi sodišči, zbranimi s pomočjo študije pravnih postopkov in drugih sodnih predpisov, ter izpolnjenimi vprašalniki s strani lokalnih pravnih odvetnikov in sodnikov.

Primerljivost podatkov Doing Business doseže z naslednjimi predpostavkami: spor se nanaša na zakonito transakcijo med dvema strankama – prodajalcem in kupcem, ki poslujeta v največjem poslovnem mestu gospodarstva. V skladu s pogodbo med podjetji prodajalec proda pohištvo po meri kupca v vrednosti 200 % prihodkov gospodarstva na prebivalca ali 4.500 EUR za vse višje vsote. Po dobavi blaga kupcu le-ta noče plačati pogodbene cene z nasprotno izjavo oz. trditvijo, da proizvodi niso ustrezne kakovosti. Prodajalec jih zaradi izdelave po meri ne more prodati nobenemu drugemu kupcu. Prodajalec (tožnik) toži kupca (obtoženca) za izterjavo zneska v skladu s prodajno pogodbo z vloženim sporom na sodišču sodne oblasti glavnega mesta. A tu se po predpostavkah kamna spotike spor šele začinja. Na začetku leta se prodajalec odloči za priložitev gibljivih sredstev kupca, kot so na primer pisarniška oprema in njegov vozni park. Prodajalec se namreč boji skrivanja premoženja s strani kupca ali njegovega potencialnega sklicevanja na insolventnost. Pritožba je sporna zaradi suma kupca, ki nasprotuje primerni kakovosti blaga.

Sodišče na podlagi listinskih dokazov ali sprožitvi pravnega postopka o zadevi namreč ne more odločati, zato na podani kakovosti blaga zaprosi za izvedensko strokovno mnenje. Na tem mestu sta možna dva sledeča postopka. V nekaterih gospodarstvih je običajna praksa, da vsaka stranka pokliče svojega sodnega izvedenca; v drugih pa je standardna praksa imenovan neodvisni strokovnjak s strani sodnika, ki ne dopušča morebitnih kasnejših nasprotnih izvedenskih mnenj. Po strokovnem mnenju sodnik odloči ustreznost blaga in primoranost plačila pogodbene cene s strani kupca. Sodnik izda pravnomočno sodbo v 100 % korist

prodajalca, na katero se kupec ne pritoži. Prodajalec sprejme vse potrebne ukrepe za takojšnjo izvršitev sodbe. Pripadajoči mu denar je zbran preko javne prodaje gibljivih sredstev kupca. Primer sodnega postopka je bil v Sloveniji vzet iz Oddelka za gospodarsko sodstvo Okrajnega sodišča v Ljubljani, v katerem toženi zahteva 34.036 EUR. V Nemčiji je zahtevana vrednost na Regijskem sodišču v Berlinu malce višja, 66.137 EUR.

Postopek je opredeljen kot vsaka zakonsko zahtevana interakcija ali je le-ta splošno izvajana v praksi, med obema strankama ali med strankama in sodnikom. Med postopke so lahko všteti tudi drugi postopkovni koraki, kot so na primer interni koraki sodišča ali interni koraki med strankami in njihovimi zagovorniki. Glavni 3 številčni (in časovni) indikatorji postopkov so: vložitev in dokončanje zahtevka pritožbe oz. sodnega primera, izdaja sodbe (koraki sojenja in razglasitev sodbe) ter okrevanje vrednosti terjatev prek javne prodaje (koraki izvršitev sodbe). Zaradi splošne učinkovitosti je prvi postopek odštet od skupnega števila gospodarstev s specializiranimi gospodarskimi sodišči in sodišči, ki omogočajo elektronsko vložitev začetne pritožbe. Nekateri postopkovni koraki, ki so sestavni del drugih, v skupno število postopkov niso všteti. Indikator časa je prikazan v koledarskih dneh, štetih od vložitve tožbe na sodišče do plačila. Vključuje dni potekanja ukrepov in tudi čakalne dobe med njimi. Povprečno trajanje treh različnih faz se beleži enako kot pri indikatorjih postopkov, z razliko merjenja v času in ne v številu korakov. Stroški se evidentirajo kot % terjatev, Doing business pa pod drobnogled jemlje tri vrste stroškov: povprečne stroške odvetnikov (vnaprej plačane pristojbine s strani tožnika lokalnemu odvetniku, za zastopanje v standardiziranem primeru – brez upoštevanja podkupnin), sodne stroške (s strani tožnika vnaprej plačane vse stroške sodišča, ne glede na njegove nošene končne stroške) in stroške izvršbe (vnaprej plačane s strani tožnika, za izvajanje zakonov izvršitve sodbe z javno prodajo, ne glede na končne krite stroške tožnika) (Enforcing Contracts Methodology, 2015).

To metodologijo, da enostavnost uveljavljanja pogodb zajema morebitno neučinkovitost sodnega sistema, je že leta 2003 s pomočjo sodelavcev razvil Djankov (Kovač & Spruk, 2015, str. 7). Le-ta je pri obravnavanem kriteriju upoštevana z manjšimi spremembami.

Tabela 6: Kriterij učinkovitosti sodstva v številkah

Učinkovitost sodstva pri reševanju sporov		
	SLO	GER
DB 2015 RANK	122	13
DB 2015 DTF (% točke)	52,40	76,74
DB 2014 RANK	122	13
DB 2014 DTF (% točke)	52,40	76,74
Število dni	1.270,0	394,0
za vložitev in servis pritožbe	30,0	29,0
sojenja in razglasitve sodbe	910,0	310,0
za izvršitev sodbe	330,0	55,0

Stroški (% dohodka na prebivalca)	12,7	14,4
povprečni stroški odvetnikov	7,6	6,6
sodni stroški	3,5	5,4
stroški izvršbe	1,6	2,4
Število postopkov za obravnavo	32,0	31,0

Vir: World Bank, Economy profile 2015: Germany, 2014b, str. 14, tabela 1.1; World Bank, Economy profile 2015: Slovenia, 2014c, str. 14, tabela 1.1.

Kriterij učinkovitosti sodstva je najboljšežnejši in s tem za Slovenijo najbolj težaven izmed kriterijev lestvice Doing Business 2015. V svetovnem merilu se Slovenija z 52,40 % točkami uvršča na 122. mesto na lestvici kazalca učinkovitosti sodstva, kar je daleč od regionalne povprečne ocene skupine OECD, ki šteje 69,82 % točk. Pričakovano tudi ta dosega najvišje število % točk izmed vseh sedmih regionalnih skupin. Nemci v lestvici Doing Business 2015 zasedajo zavidljivo 13. mesto, s 76,74 % točkami. V primerjavi z letom 2014 obe državi ostajata na istem uvrstitvenem mestu. Za razliko od Nemčije, ki od leta 2010 konstantno dosega 76,74 % točk, je Slovenija med leti 2010 in 2014 dosegala 51,85 % točk, medtem ko spletni portal Doing Business na tem področju v zadnjih petih letnih ne beleži nobenih sprejetih reform.

Glede na samo razliko v zasedanju mest na lestvici 2015 je pričakovati tudi občutne razlike v posameznih indikatorjih. Že pri prvem indikatorju števila postopkov ima Slovenija več kot 3-krat večje skupno število dni, potrebnih od vložitve pritožbe do izvršitve sodbe. To jo uvršča na predzadnje mesto v skupini OECD, takoj za Grčijo s 1.580 dnevi. Povprečje gospodarske skupine za dokončanje sodnega postopka potrebuje 539,5 dni, kar 145,5 dni več kot nemški sodni sistem. Le-to kaže na resnično dovršenost Nemčije na tem področju, saj prednjači ne le pred veliko večino držav celotne skupine, temveč ne zaostaja veliko za najrazvitejšimi evropskimi državami (Luksemburgom, Švedsko, Finsko in Švico). Gledano z ekonomskega vidika, to za podjetnike predstavlja gotovost o zanesljivosti pogodb in izpolnjevanju obljub, katere ustvarjajo zaupanje in tkejo niti sodelovanja. Medsebojno sodelovanje pa pomeni rast, ki ustvarja bogastvo narodov in po besedah ustavnega očeta ekonomije Adamsa (1776) dosega končni cilj vsake družbe (World Bank, 2014b, str. 86-87).

Največje odstopanje Slovenija dosega pri trajanju sodbe in njene razglasitve. Ob primerjavi obeh držav zasledimo, da je protokol v osnovi enak. Povprečje števila postopkov skupine OECD je na sredinskih 31,5. Glede na to, da se primerjajoči državi razlikujeta le v enem postopku, velja omeniti, da sam proces v Sloveniji vključuje še 16, v Nemčiji pa 12 postopkov, ki v trajanje niso všteti. Čeprav Slovenija beleži nižje stroške sodstva od nemških 14,4 ali povprečja OECD 21,4 % dohodka na prebivalca, ti ne odtehtajo neučinkovitosti (World Bank, 2014b, str. 81-85). Učinkovitost sodstva pri reševanju komercialnih sporov pa je bistvenega pomena za podjetnike, saj razlagajo pravila trga in s tem ščitijo njihove ekonomske pravice. Malim podjetjem tako prihranijo na času, denarju in morda celo ohranijo njihov obstoj na trgu. Učinkovita in transparentna sodišča sočasno spodbujajo nove poslovne odnose in podjetjem zagotavljajo zanesljivost na sodiščih v primeru pogodbenih kršitev. V

Sloveniji so sodišča prepočasna, posledica so propadla podjetja, saj večina njih nima sredstev za financiranje novih naložb. Izpolnjevanje pogodbenih obveznosti je nezadovoljivo, stroški izvršitev pogodbe v primerih izterjave dolgov pa so visoki (Enforcing Contracts Methodology: Why it Matters, 2015).

Slovenska sodišča so najmanj učinkovita med vsemi članicami EU, saj je povprečen čas rešitve poslovnega spora kar tri leta in pol. Slovenija se mora zamisliti, ali bo pogledovala za državami, kot so Črna Gora, Kosovo, Italija in Grčija, ki se iz evropskega kontinenta uvrščajo za njo, namesto da bi strmela k učinkovitejšim sodnim praksam, kot je Nemčija. Kot lahko razberemo iz projekta Doing Business, se trajanje sodnih postopkov v okviru uveljavljanja pogodb v posameznih državah zelo razlikuje. To kaže na bistvene razlike v normativni ureditvi reševanja tovrstnih sporov, v stopnji gospodarske razvitosti, kakor tudi v razvitosti pravne in poslovne kulture, ki zmanjšuje ali pa generira število sodnih postopkov, v katerih se rešuje tovrstne spore. Vse to pa pomeni nekonkurenčnost Slovenije in njenega trga gospodarstva, zato bi veljalo razmisliti o čimprejšnji reformi ne le na področju sodstva, pač pa tudi na drugih področjih, začenši s šolstvom. Tako bi novim generacijam predstavili dobre prakse, obstoječe sodnike pa izobrazili na evropski ravni.

Glede na trenutno stanje Slovenija na področju sodstva potrebuje spremembe. Te morajo biti preudarne in usmerjene v trdnost pravnega sistema, ki bo zagotavljal transparentnost in učinkovitost. Samozavest, odgovornost, poštenost, svobodomiselnost in trdno prepričanje v uspeh morajo biti glavno vodilo sodnikov. Kajti brez trdnega pravnega sistema in brez dobrih sodnikov tudi ekonomskega razcveta ni moč pričakovati. Slovensko sodstvo se torej mora potruditi in s trdim delom počasi povrniti raven zaupanja in spoštovanja v odgovorne institucije ter najti kombinacijo mehanizmov nagrajevanja, ki bodo dali sodnikom občutek pripadnosti in hitrejše napredovanje, z obstojem sodnih odločb pa si bodo prislužili tudi zeleno mesto v družbi (Akademska društvo Pravniki, 2013).

SKLEP

V zaključni strokovni nalogi skozi 4 kriterije spletnega portala Doing Business predstavljam vpliv transakcijskih stroškov (Coase, 1960) na dolgoročno gospodarsko rast Slovenije in Nemčije ter vpliv teh na blaginjo narodov obeh držav. Nedvomno so institucionalni, zgodovinski, kulturni in pravni ukrepi Slovenije in Nemčije tisti, ki predstavljajo temeljne razlike obsega teh stroškov. Med in znotraj držav imajo eno izmed ključnih vlog pri pojasnjevanju razlik v produktivnosti med različnimi državami, kažejo njihov vpliv na dolgoročno doseženo blaginjo. Ključne faktorje za rast torej predstavljajo organi, ki podpirajo ekonomske trge, ščitijo zasebno lastnino, izvršujejo pogodbe in obljube ter zagotavljajo integriteto poslovnih organizacij in inovacij ter tako omogočajo uspešno vzpostavitev nizkocenovnega okolja.

Iz primerljivosti podatkov uspešnosti delovanja proučevanih področij izhaja, da vsaka od držav na določenih področjih pozitivno odstopa od povprečja gospodarske skupine z višjim dohodkom OECD. Zanimivo je, da se je Slovenija najprej lotila zmanjševanja administrativnih ovir kriterija ustanavljanja podjetij, kjer danes predstavlja eno najboljših praks in pri stroških omenjenega kriterija postavlja vzorni zgornji mejnik. Glede na pogostost vsakodnevne uporabe pogodb pa bi bilo bolj smiselno najprej urediti ostale tri obravnavane kriterije, ne glede na to, da bo pokazatelj uspešnosti na svetovnih lestvicah viden šele čez nekaj let. Tudi plačani stroški taks, pristojbin in osnovnega kapitala za izvedbo postopkov, v nalogi predstavljenih kriterijev, so na primer v primerjavi z Nemčijo nižji. Čeprav se učinkovitost slovenskih sodišč v zadnjih nekaj letih izboljšuje, so sodni postopki predolgi, zaostanki števila nerešenih zadev preveliki. Posledica neučinkovitega delovanja pristojnih institucij je, da se skupni transakcijski stroški znatno povečujejo in na letni ravni zajedajo v rast domačega bruto proizvoda že med 1% in 3%.

Iz primerjave podatkov je razvidno, da je Nemčija na področju ravnanja z gradbenimi dovoljenji in reševanja sodnih sporov učinkovitejša. Malo manj kot 81 milijonska država v svojih odločitvah deluje suvereno in v zadnjih nekaj letih, za razliko od Slovenije, načrtno otežuje dostopnost večine obravnavanih kriterijev. Pri tem se ne ozira na izgubljena mesta na lestvici Doing Business, več ji pomenita napredek države in dobrobit ljudi. Na trenutke se zazdi, kot da Slovenija še vedno čuti dolžnost dokazovanja drugim. Z nekritičnimi in nepremišljenimi koraki želi hitro poseči po umetno ustvarjenih rezultatih. Kaj se skriva v ozadju nestrukturiranega odločanja, kje je pravi namen slovenske politike in njenih gospodarstvenikov ter kdaj bo relativno »mlada« Slovenija začela stopati na pot trajnostne strukturne preobrazbe, bo pokazal čas. Tega pa ni na pretek, zato je potrebno čim prej začeti z vzpostavljanjem celovitega sistema spremljanja in zmanjševanja transakcijskih stroškov skozi celotni tako pravosodni kot administrativni sistem.

VIRI IN LITERATURA

1. *About Doing Business*. Najdeno 16. junija 2015 na spletnem naslovu <http://www.doingbusiness.org/about-us>
2. Adam, S. (1776). *The Wealth of Nations*. London: W. Strahan & T. Cadell.
3. Akademsko društvo Pravniki. (2013). *Okrogla miza – Kakšno sodstvo potrebujemo?* [videoposnetek] Ljubljana: Ustavno sodišče. Najdeno 23. avgusta 2015 na spletnem naslovu https://www.youtube.com/watch?v=jfR5oUd09dY&list=PL2ZQpMGp6GVPw5_z2jJv1VJYzmvOz7c4&index=9
4. Bilateralni ekonomski odnosi Nemčije s Slovenijo. (b.l.). V *Izvozna okna*. Najdeno 24. avgusta 2015 na spletnem naslovu http://www.izvoznookno.si/Dokumenti/Podatki_o_drzavah/Nemcija/Bilateralni_ekonomski_odnosi_s_Slovenijo_4168.aspx
5. Coase, R. (1960). The Problem of Social Cost. *Journal of Law and Economics*, 3(1), 1-4.
6. *Dealing with Construction Permits: FAQ*. Najdeno 3. avgusta 2015 na spletnem naslovu <http://www.doingbusiness.org/data/exploretopics/dealing-with-construction-permits/faq>
7. *Dealing with Construction Permits: Good Practices*. Najdeno 3. avgusta 2015 na spletnem naslovu <http://www.doingbusiness.org/data/exploretopics/dealing-with-construction-permits/good-practices>
8. *Dealing with Construction Permits: Why it Matters*. Najdeno 3. avgusta 2015 na spletnem naslovu <http://www.doingbusiness.org/data/exploretopics/dealing-with-construction-permits/why-matters>
9. *Destatis – Statistisches Bundesamt*. Najdeno 24. avgusta 2015 na spletnem naslovu <https://www.destatis.de/EN/Homepage.html>
10. *Enforcing Contracts Methodology*. Najdeno 7. avgusta 2015 na spletnem naslovu <http://www.doingbusiness.org/methodology/enforcing-contracts>
11. *Enforcing Contracts Methodology: Why it Matters*. Najdeno 9. avgusta 2015 na spletnem naslovu <http://www.doingbusiness.org/data/exploretopics/enforcing-contracts/why-matters>
12. *Entrepreneurship*. Najdeno 27. junija 2015 na spletnem naslovu <http://www.doingbusiness.org/data/exploretopics/entrepreneurship>

13. *Europa – portal EU: Nemčija*. Najdeno 20. avgusta 2015 na spletnem naslovu http://europa.eu/about-eu/countries/member-countries/germany/index_sl.htm#goto_0
14. *Europa – portal EU: Slovenija*. Najdeno 21. avgusta 2015 na spletnem naslovu http://europa.eu/about-eu/countries/member-countries/slovenia/index_sl.htm
15. *Europa – portal EU: Življenje v EU*. Najdeno 21. avgusta 2015 na spletnem naslovu http://europa.eu/about-eu/facts-figures/living/index_sl.htm
16. Kovač, M., & Spruk, R. (2015). *Institutional development, transaction costs and economic growth: evidence from a cross-country investigation*. Cambridge: Cambridge University Press.
17. *Labor Market Regulation Methodology*. Najdeno 18. junija 2015 na spletnem naslovu <http://www.doingbusiness.org/methodology/labor-market-regulation>
18. *Registering Property Methodology*. Najdeno 8. avgusta 2015 na spletnem naslovu <http://www.doingbusiness.org/methodology/registering-property>
19. *Registering Property Methodology: Good Practices*. Najdeno 8. avgusta 2015 na spletnem naslovu <http://www.doingbusiness.org/data/exploretopics/registering-property/good-practices>
20. *Registering Property Methodology: Why it Matters*. Najdeno 8. avgusta 2015 na spletnem naslovu <http://www.doingbusiness.org/data/exploretopics/registering-property/why-matters>
21. *Starting a Business: FAQ*. Najdeno 26. junija 2015 na spletnem naslovu <http://www.doingbusiness.org/data/exploretopics/starting-a-business/faq>
22. *Starting a Business: Why it Matters*. Najdeno 26. junija 2015 na spletnem naslovu <http://www.doingbusiness.org/data/exploretopics/starting-a-business/why-matters>
23. *Statistični urad RS*. Najdeno 24. avgusta 2015 na spletnem naslovu <http://www.stat.si/statweb>
24. World Bank. (2014a, 29. oktober). *Doing Business 2015: Going Beyond Efficiency*. A World Bank Group Flagship Report, 12th edition. Washington, DC: World Bank.
25. World Bank. (2014b). *Doing Business 2015: Going Beyond Efficiency. Regional Profile 2015, OECD High Income*. A World Bank Group Flagship Report, 12th edition. Washington, DC: World Bank.

26. World Bank. (2014c). Doing Business 2015: Going Beyond Efficiency. *Economy profile 2015: Germany*. A World Bank Group Flagship Report, 12th edition. Washington, DC: World Bank.
27. World Bank. (2014d). Doing Business 2015: Going Beyond Efficiency. *Economy profile 2015: Slovenia*. A World Bank Group Flagship Report, 12th edition. Washington, DC: World Bank.
28. World Bank Group. (2014a). About the World Bank Group Doing Business Annual Reports. Najdeno 23. junija 2015 na spletnem naslovu <http://www.doingbusiness.org/~media/GIAWB/Doing%20Business/Documents/Methodology/Foreign/DB15OnePageEnglish.pdf>
29. World Bank Group. (2014b). Development Economics: Doing Business. Najdeno 17. junija 2015 na spletnem naslovu <http://www.doingbusiness.org/aboutus/~media/GIAWB/Doing%20Business/Documents/Miscellaneous/What-is-Doing-Business.pdf>

PRILOGE

PRILOGA: SEZNAM POGOSTO UPORABLJENIH KRATIC

DB	Doing Business
EU	Evropska Unija
EUR	evro
GER	Nemčija
OECD	Organizacija za gospodarsko sodelovanje in razvoj
SLO	Slovenija